

॥ श्रीगणेशायनमः ॥ शतानीकञ्च ॥ मया हि
देवदेवस्य विष्णोरमिततेजसः ॥ शुभः संभूतयः
सर्वा गदतस्तव सुव्रत ॥ १ ॥ यदि प्रसन्नो भगवा
न्नुग्रहेत्स्मिन्वायदि ॥ तदहं श्रोतुमिच्छामि
नृणां दुःखप्रणाशनं ॥ २ ॥ स्वप्ना हि सुमहाभाग द
्रव्यैश्च त्रिभुजाशुभा ॥ फलानि तत्प्रयच्छंति तद्गुण
न्यवभागी ॥ ३ ॥ तादृक् पुण्यं विनं च नृणाम
तिस्वरूपप्रदं ॥ दुःखमोपशमं याति तन्मे विस्त
रतो वद ॥ ४ ॥ शतानीकञ्च ॥ इदमेव महाभाग

८१ सवांस्तेपितामहः॥ श्रीसंधर्मभृतांश्रेष्ठधर्मपु
त्रोद्युधिष्ठिरः॥५॥ श्रीमउवाच॥ जितंतेपुंडरी
काक्षनमस्तेनिश्चभावन॥ नमस्तेस्तुष्टुपीके
शमहापुरुषसर्वज॥६॥ आद्यपुरुषमीशानं
पुरुक्षंतपुरातनं॥ कतमेकाक्षरं ब्रह्मव्यक्ताव्य
क्तं सनातनं॥७॥ असच्चसच्चविश्वं यत्नियुक्तं
दसतः परं॥ परंपुराणं सृष्टारं पुराणं परमव्य
यं॥८॥ मांगल्यं मंगलं विष्णुवरेण्यमभयप्रदं
नमस्तुष्टुष्टुपीके शंकराक्षरगुरुं हरिं॥९॥ प्र

८२ वक्ष्यामिमहापुरुषं कृष्णद्वैपायनस्य च॥ येनो
क्तेन श्रुतेनापि नश्यते सर्वपातकैः॥१०॥ नाराय
णसमो देवो न भूतो न भविष्यति॥ सत्येन सत्य
वाक्येन सर्वार्थान् साधयाम्यहं॥११॥ किंतस्य
बद्धमिर्मत्रै किंतस्य बन्धितैः॥ नमोनारायण
येति मंत्रः सर्वार्थसाधकः॥१२॥ यज्ञे बद्धं जप
रमभ्युदारं यं द्वीपमध्ये सुतमात्मयोगात्॥ परा
शराद्रंधवती महर्षिस्तस्मै नमोज्ञानतमो नुदा
य॥१३॥ नमो भगवते तस्मै व्यासायामिततेजसे

गजेन्द्रो यस्य प्रसादाद्दृष्ट्यामि नारायणकथामिमाम् ॥
१४ ॥ जन्मे जय उवाच ॥ किं जपनमुच्यते पापा
किं जपनसुखमश्नुते ॥ दुःस्वप्ननाशनं पुण्यं
श्रोतुमिच्छामि मानद ॥ १५ ॥ वैशंपायन उवाच
देव ब्रतं महाप्राज्ञं सर्वशास्त्रविशारदं ॥ विनये
पुनोपसंगम्य पर्यट्खुरं धिष्टिरः ॥ १६ ॥ युधिष्ठि
र उवाच ॥ दुःस्वप्नदर्शनं घोरमवेक्ष्य जरतर्ष
ज ॥ प्रयतः किं जपे जाप्यं विबुधः किमनुस्म
रेत् ॥ १७ ॥ पितामह प्रसादेन बुद्धिर्नेदो न वेन

म ॥ तदहं श्रोतुमिच्छामि ब्रूहि नो वदतां वर ॥
श्रीम उवाच ॥ शृणु राजन् महाबाहो वर्णयिष्ये
हृत्प्राप्तिकं ॥ दुःस्वप्नदर्शने जाप्यं यद्दानित्यं स
माचरेत् ॥ १८ ॥ अत्राप्युदाहरंती ममिति हासं
पुरातनं ॥ गजेन्द्रो ह्यलं चैव क्लृप्तस्याक्रिष्ट
कर्मणः ॥ १९ ॥ सर्वरत्नमयः श्रीमान् त्रिकु
टो नाम पर्वतः ॥ स्वतः पर्वतराजस्य सुमेरोर्भा
स्करदृक्तेः ॥ २० ॥ क्षीरोदजलवीच्युग्रैर्धौताम
लशिलातलः ॥ उत्थितः सागरं भित्त्वा देवर्षिग

गजे०

एतसेवितः॥२२॥अश्वरोभिः परिवृतः श्रीमा
न्यस्त्रवणकुलः॥गंधर्वैः किन्नरैर्वहैः सिद्धवा
रणपत्न्यैः॥२३॥मृगैः सिंहैर्गजैश्च वृतमात्रो
विराजते॥पुन्नागैः कर्णिकारैश्च सबिलैर्दिव्य
पाटलैः॥२४॥क्षतनिंबकदंबैश्च चंदनागरुचं
पकैः॥त्रालैस्तालेस्तमालैश्च तरुभिश्चार्जुनै
स्तथा॥२५॥बकुलैः कंदपुष्पैश्च सरलैर्देवदा
रुभिः॥मंदारकुसुमैश्चान्यैः पारिजातैश्च स
र्वतः॥२६॥एवं बहुविधैर्वृक्षैः शोभितः समः

३

तत्

लंकृतः॥नानाधाः कितैः शृंगैः प्रस्त्रवद्भिः समं
ततः॥२७॥वृकैः शारवामृगैः सिंहैर्भीतंगैश्च स
दामदैः॥जीवं जीवकसंघं च कोरसिरिना
दितं॥२८॥पद्मरागसमप्रव्यं ज्वालापुंजमि
वोत्थितं॥तस्यैकं कांचनं शृंगं सेवते यं दिवा
करः॥२९॥नानारत्नैः समाकीर्णं नानागंधैः
समाकुलं॥द्वितीयं राजतं शृंगं सेवते यं निशा
करः॥३०॥पांडुरांबुदसंकाशं तुषाराचलस
न्निभं॥वज्रं द्रुमीलवैडूर्यतेजोभिर्जासयन्

गजे०

॥३१॥ तृतीयं ब्रह्मसदनं प्रकृतं शृंगमुत्तमं
पद्मरागसमप्रख्यं तारागणसमन्वितं ॥३२॥
नैतत्कृतघ्नाः पश्यन्ति न नृशंसा न नास्तिकाः
नातप्तपसो लोके ये च पापकृतो नराः ॥३३॥
नानाराधितगोविन्दस्यैवं पश्यन्ति ते नराः ॥ त
स्य सानुमतः दृष्टे सरः कांचनपंकजं ॥३४॥
कारंडवसमाकीर्णं राजहंसोपशोभितं मत्त
भ्रमरसंघृष्टं च कोरशिरिव नादितं ॥३५॥ क

॥३५॥

ध

मलोत्पलकल्हारपुंडरीकोपशोभितं ॥ कमलैः
शतपत्रैश्च कांचनैः समलंकृतं ॥३६॥ पत्रैर्म
रकतप्रख्यैः पुष्पैः कांचनसन्निभैः ॥ गुल्लैः की
चकवेणुनां समन्तात्परिवारितं ॥३७॥ अत्य
द्भुतं महास्थानं विचित्रशिरवराकुलं ॥ शत
योजनविस्तीर्णं दशयोजनमायतं ॥३८॥
खातेन द्विगुणं प्रोक्तं शरद्वोरिव निर्मलं ॥ उप
हाराय देवानां सिद्धाय चित्तपंकजं ॥३९॥ त
स्मिन् सरसि दुष्टात्मा विरूपोत्तर्जलाशयः ॥

गजेऽ

आसीद्ग्राहो गजेन्द्राणां दुराधर्षो महाबलः ॥
४०॥ अथ दंतो ज्वलमुखः कदाचिद्गजयूथपः
आजगाम तृष्णाक्रांतः करेण परिवारितः ॥
४१॥ मदस्त्रावीजलाकांक्षीपादचारी वपर्वतः
वासयन्मदगंधेन महानैरावतोपमः ॥ ४२॥
गजो ह्यंजनसंकाशो मदाञ्जलितलोचनः ॥
षितः पातु कामो सौख्यवती रीमहाहृदे ॥ ४३॥
गृह्णतस्तस्य तनोयं ग्राहः सञ्जपयद्यतः ॥
नीलः पंकजवने दृश्यमध्यगतः सूरवी ॥ ४४॥

५

ग्रहीतस्तेन रौद्रेण ग्राहेणाव्यक्तमूर्तिना ॥ परं
तीनां करेणानां क्रोशतीनां च दारुणं ॥ ४५॥ नी
यते पंकजवने ग्राहेणातिबलीयसा ॥ गजश्चा
कर्षते तीरं ग्राहश्चाकर्षते जलं ॥ ४६॥ तयोरा
सीन्महायुधं ॥ दिव्यवर्षसहस्रकं ॥ दारुणैः सं
युतैः पादैर्निःप्रयत्नगतिः कृतः ॥ ४७॥ वेष्ट्यमा
नः सघोरैस्तु पादैर्नागो दृढतथा ॥ विस्फुर्य च
यथाशक्त्या विक्रोशस्तु महारवान् ॥ ४८॥ व्य
थितः सन्निरुत्साहो गृहीतो घोरकर्मणा ॥ पर

गजे०

मापदमापनो मनसा चिंतयद्गिरिं ॥ ४९ ॥ सत्तुग
जवरश्रीमान्नारायणपरायणः ॥ तमेव शरणं
देवं गतः सर्वात्मना तदा ॥ ५० ॥ एकग्रो निगृही
तात्मा विशुद्धेनांतरात्मना ॥ जन्मजन्मान्तराभ्या
संज्ञक्तिमान्गरुडध्वजे ॥ ५१ ॥ नान्यदेवं महादे
वात्सूजयामास केशवात् ॥ दिग्बाहुं स्वर्गमूर्ध्नि
नभोपादंगगनोदरं ॥ ५२ ॥ आदित्यचंद्रनयनं मनी
संविश्वतोमुखं ॥ अमृतात्मानमेघाभं रक्वचक्र
गदाधरं ॥ ५३ ॥ सहस्रशुभनामानमादिदेवम

शं२

६

जंविभुं ॥ प्रगृह्य पुष्कराग्रेण कंचनं मलोत्तमं
५४ ॥ नैवेद्यं मनसा ध्यात्वा पूजां कृत्वा जनादि
नं ॥ आपद्दिमोक्षमन्विचुत्तं गजस्तोत्रमुदीर
यत् ॥ ५५ ॥ गजे ~~सहस्रशुभनामानमादिदेवम~~ इति वाच ॥ नमो
मूलप्रकृतये अजिताय महात्मने ॥ अनाश्र
याय देवाय निस्पृहाय नमो नमः ॥ ५६ ॥ नम
आद्याय बीजाय आर्षेयाय प्रवर्तिने ॥ अ
नंतराय चैकाय अव्यक्ताय नमो नमः ॥ ५७
नमो गुह्याय गूढाय गुणाय गुणवर्तिने ॥ अत

गजे ०

कर्णाय प्रमेयाय अतुलाय नमो नमः ॥ ५८ ॥
नमः शिवाय शांताय निश्चिंताय यशस्वि
ने ॥ सनातनाय पूर्वाय पुराणाय नमो नमः ॥ ५९ ॥
नमो जगत्प्रतिष्ठाय गोविंदाय नमो नमः ॥ न
मो स्तुतपद्मनाभाय सारव्ययोगोद्भवाय च ॥
६० ॥ विश्वेश्वराय देवाय शिवाय हरये नमः
नमो स्तुतस्मै देवाय स्वभावाय नमो नमः
६१ ॥ नमो देवाधिदेवाय स्वभावाय नमो नमः
म ॥ नारायणाय विश्वाय देवानां परमात्म

९

ख २

ने ॥ ६२ ॥ नमो नमः कारणवामनाय नारायणा
यामिति विक्रमाय ॥ श्रीशं ॥ चक्रासिगदा
धराय नमो स्तुतस्मै पुरुषोत्तमाय ॥ ६३ ॥ गु
ह्याय वेदतिलकाय महोदराय ॥ सिंहाय दे
वत्याय निधनाय चतुर्भुजाय
ब्रह्मेन्द्र रुद्र मुनिचारण संस्तुताय ॥ देवोत्तमा
य विरजाय नमो वराय ॥ ६४ ॥ नागोद्भवाय
शयनासन सुप्रियाय ॥ गोक्षीरहेमशुकनी
लघनोपमाय ॥ पीताम्बराय मधुकैटभनाश

गजे०

नाय विश्वायचारुमुकुटायनमोक्षराय॥६५॥
नाभिप्रजातकमलसुचतुर्भुवाय॥क्षीरोद
कार्णवनिकेतनशोभनाय॥नानाविचित्रमु
कुटांगदभूषणाय॥योगीश्वरायविरजायन
मोवराय॥६७॥भक्ती प्रियायवरदीप्तिमुद
र्शनाय॥कुम्भारविंदविभुलायतलोचनाय
देवेन्द्रविघ्नशमनोद्यतपौरुषाय नारायणाय
विरजायनमोक्षयुताय॥६८॥नारायणायन
रलोचपरायणाय॥कालायकालकलनाय

८

तलोचनाय॥रामायरावणविनाशकृतोद्य
माय॥धीरायधीरतिलकायमहोदराय॥६९॥
पद्मासनायभणिकुंडलभूषणाय॥कंसा
तकायशिशुपालविनाशनाय॥गोवर्धना
यसुरशत्रुविनाशनाय॥दामोदरायविर
जायनमोवराय॥६९॥ब्रह्मायनायत्रिद
शासनाय॥लोकायनायात्मभवेद्भवाय
नारायणायात्महितायनाय॥महावराहा
यनमस्करोमि॥७०॥कृतस्तुमव्यक्तमवि

महते४

त्यरूपं॥ नारायणं कारणमादिदेवं॥ युगांत
शेषं पुरुषं पुराणं तं वासुदेवं शरणं प्रपद्ये
॥ ७१ ॥ अदृश्यमच्छेद्यमनंतमव्ययं महर्षयो
ब्रह्ममयं सनातनं॥ वदंतिये वै पुरुषं पुराणं
तं वासुदेवं शरणं प्रपद्ये॥ ७२ ॥ उत्तिष्ठ तस्त
स्य जलं विष्णुर्दौ॥ महावराहास्यमहं विदु
र्य॥ वितन्वते॥ वेदमयं शरीरं॥ लोकांतरस्था
मुनयो वदन्ति॥ ७३ ॥ योगेश्वरं चारुविचित्र
मौलिं ज्ञेयं समक्षं प्रकृतेः परं॥ क्षेत्रज्ञमा

९५

त्मप्रवरं वरेण्यं॥ तं वासुदेवं शरणं प्रपद्ये॥ ७४ ॥
कार्यक्रियाकारणमप्रमेयं॥ हिरण्यवाङ्म
वरपद्मनाभं॥ महाबलं वेदनिधिं सरोत्तमं व
ज्रमिविष्णुं शरणं जनार्दनं॥ ७५ ॥ किरीटके
सूरमहार्दनिष्कैरत्यंतमालंकृतसर्वगात्रं
पीतांबरकांचनभक्तिचित्रमालाधरं के
शवमभ्युपैमि॥ ७६ ॥ नवोद्भवं वेदविदां वरि
ष्ठं॥ मादित्यचंद्राश्रितवसुप्रभावं॥ योगात्मकं
सारव्यविदां वरिष्ठं॥ प्रभुं प्रपद्ये व्युत्तमात्मनः॥

गजे०

तं॥११॥यदक्षरं ब्रह्मवदंतिसर्वगं निशम्य व
न्मृत्कमुरवात्प्रमुच्यते॥तमीश्वरं युक्ततमोप
मैर्गुणैः॥सनातनं लोकगुरुं स्मरामितं॥१८॥
श्रीवत्सांकं महादेवं॥वेदगुप्तमनूयमं प्रपद्ये
साक्ष्यमचलं वरेण्यमभयप्रदं॥१९॥नमस्त
स्मै वराहाय लीलाद्योद्धरते मही॥रवुरमध्य
गतो यस्य मेरुः खरखरायते॥२०॥प्रभवं स
र्वभूतानां निर्गुणं परमेश्वरं॥प्रपद्ये मुक्तसंगा
नां॥यतीनां परमां गतिं॥२१॥भगवंतं गुणाध्य

१०

तं २

क्षमक्षरं परमं पदं॥शरण्यं शरणातीनां प्रपद्ये
नक्तवत्स॥२२॥त्रिविक्रमं त्रिलोके शं लोका
नां प्रपितामहं॥योगात्मानं महात्मानं प्रपद्ये
हं जनार्दनं॥२३॥आदिदेवमजं शुभ्रव्यक्ता
व्यक्तं सनातनं॥नारायणमणीयांसं॥प्रपद्ये
ब्राह्मणप्रियं॥२४॥अकृपाराय देवाय नमः
सर्वमहात्माने॥प्रपद्ये देवदेवेशमणीयांसं
मनोयथा॥२५॥लोकत्रयाय चैकाय पर
तः परमात्माने॥नमः सहस्रशिरसे अनंताय

गजे०

महात्मने॥८५॥ तमेव परमं देवमृषयो वेद परं
गाः॥ कीर्तयन्ति वयं सर्वे ब्रह्मादीनां परायणं
८६॥ नमस्ते पुंडरीकाक्ष भक्तानामभयंकर सु
ब्रह्म एष नमस्ते स्तत्राहि मां शरणागतं॥८७॥
तावद्भवतु मे दुःखं चिन्ता संसारसागरे॥ याव
त्कमलपत्राक्षं न स्मरामि जनार्दनं॥८८॥ श्री
अनुवच॥ भक्तिं तस्य तु संचिंत्य नागस्या मो
क्षं संस्तवः॥८९॥ प्रीतिमान् भवद्वा जन्म श्रुत्वा
चक्र गदाधरः॥९०॥ अरुह्य गरुडं विल्लुरा

११

जगाम स रोत्तम॥ सान्निध्यं कल्पयामास तः
स्मिन् सरसिलोकधृक्॥९१॥ ग्राह्यं स्तं गजे
द्रं च तं ग्राह्यं च जलाशयात्॥ उज्जहारा प्रमेया
त्मा तत्र सामधुस्तदनः॥९२॥ जलस्थं दारया
मास ग्राह्यं च क्रेणामाधवः॥ मोक्षयामास ना
गं द्रं पाशेन्यः शरणागतं॥९३॥ सहिदेवल
ह३ शपेनैह गंधर्वसत्तमः॥ ग्राह्यं त्वमगमत् कृत्वा
त्रुणधं प्राप्य दिवं गतः॥९४॥ इदमस्य परं गु
ह्यं॥ राजन्युत्पत्तं मंष्टरं॥ युधिष्ठिर उवाच॥ क

गजे०

थंशपोद्भवं नागं गंधर्वीणां महात्मनां ॥ एतदि
छाम्यहं श्रोतुं विस्तरेण पिनामह ॥ ९५ ॥ श्रीधर
उवाच ॥ हाहा ह्रह इति रव्या तौ गीतवाद्यवि
शारदौ ॥ इति तौ शपितौ तेन देवलेन महात्म
ना ॥ ९६ ॥ उर्वशी मेनकारं ज्ञातया चान्ये शरो
गणाः ॥ शक्रस्य पुरतो राजनृत्यते ताः सुम
ध्यमाः ॥ ९७ ॥ ततस्तौ गायमानौ तु गंधर्वी राज
सद्यनि ॥ अन्योन्यं चकृत स्येद्धि शक्रस्य पुर
तस्तदा ॥ ९८ ॥ आवयो रुभयोर्मध्ये कः श्रेष्ठो

१२

गीतवाद्ययोः ॥ तं वदस्व सुरश्रेष्ठ ज्ञात्वा गीत
स्य लक्षणं ॥ ९९ ॥ गंधर्वयोर्वचः श्रुत्वा प्रत्यु
वाच शतक्रतुः ॥ युवयोर्गीतिवाद्येषु विशेषो
नोपलक्ष्यते ॥ १०० ॥ एक एव मुनिश्रेष्ठो देव
लो नामनामतः ॥ युवयोः संशयच्छेत्ता भवि
ष्यति न संशयः ॥ १०१ ॥ ततस्तु तौ शकवो निश
प्य प्रणम्य राजन् शिशुसासुरेश्वरं गतो सुहृ
ष्टौ जयकांक्षिणौ त्वयि त्राश्रमेति हतिसिद्धि
जाय्यः ॥ १०२ ॥ ततो दृष्ट्वा मुनिश्रेष्ठं देवं तं संशि

३४

गजे० व्रतं॥ अभिवाद्य महात्मानं प्रोचतुः पार्श्वसं-
स्थितौ॥ ३॥ शक्रेण प्रेषितौ देवत्वसमीपे द्वि-
जोत्तम॥ एकस्य च जयं देहियते मनसि वर्तते
४॥ पृथक् चरंतौ गायंतौ सुधिरं मधुरस्वरं॥ न
किंचिद्ददते वाक्यं मुनिर्मौनस्य धारणात्॥ ५॥
शृण्वन्पि पदं तेषां न किंचिद्ददते सुनिः॥ तं
दातौ कुपितौ तस्य देवत्वस्य महात्मनः॥ ६॥ न
चतुस्तौ तदा वाक्यं गंधर्वैर्कालनोदितौ॥ मूढा
यं नाभिजानाति निश्चयं हृद्गति योः॥ ७॥ नि

१२

शम्यत हृदये तेषां गंधर्वाणां महान्वितं॥ क्रोधा
दुस्त्याय विप्रेन्द्र इदं वचनमब्रवीत्॥ ८॥ एष ह
रूढरात्मा तु ग्राहत्वं यातु मूढधीः॥ त्वमेव ग
जराजस्तु भवस्व गिरिगह्वरे॥ ९॥ ततस्तौ श
पितौ तेन देवत्वेन महात्मना॥ प्रणम्य शिरसा
विप्रं गंधर्वं विदमुचतुः॥ १०॥ भूमंडले गतौ ह्य
वां प्रसादं कुरु सत्तम॥ निश्चयं वद विप्रेन्द्र ये
न शापं हि मुच्यते॥ ११॥ ततस्तौ पुरतो दृष्ट्वा नभो
शापं यदादितौ॥ प्रत्युवाच मुनिश्चेष्टो धैर्वीति

गं

गजे०

अयान्वितो ॥१२॥ मेरुदृष्टे सरोरम्यंबडुचक्षुसमा
कुलं ॥ नानापक्षिनिनादाढ्यं द्वितीय इवसाग
रः ॥१३॥ तस्मिन्सरोवरेरम्ये नित्यं ग्राहो वसि
ष्यते ॥ तृषार्त्तस्तत्र मातंगो गमिष्यति न संशयः
॥१४॥ स देवदेवं संतोष्य दृश्यते नात्र संशयः ॥
ततो नारायणः प्रीतः शपतो मोचयिष्यति ॥१५॥
इत्थं कूर्कं विष्णोर्नरेण नवरेण नृपपद्यतः ॥ एवं पु
रावते भूत्वा श्रुत्वा सीद्गवानिह ॥१६॥ कुदो
पि चरद्वेभ्यस्तु बदांतानां प्रमच्छति ॥ आपदि मु

१४

क्तयुगपत्तजोगंधर्व एव च ॥१७॥ गजोपियस्य
तां यातः श्रीकृष्णेन विमोक्षितः तस्माच्छापा
दि निर्मुक्तः प्रागिवा विरुतो भवत् ॥१८॥ स च
स्वस्वंपुः प्राप्य प्रणिपत्य जनार्दन ॥ गजोगं
धर्वराजश्च पदं निर्वृत्तिमागतः ॥१९॥ प्रीति
मान्छुंडरीकाक्षः शरणागतवत्सलः ॥ अ
नयंतत्र देवेश स्ताभ्यं चैव प्रश्रुजितः ॥२०॥ इ
दं चैव महाबाहो देवस्य च प्रभाषितं ॥ अजं
गजराजस्य वंदेतं मधुसूदनं ॥२१॥ श्रीभगवा
नुवाच ॥

जि०

योमांत्वांचसरश्चैव ग्राहस्यचविदारणं॥आ
प्रकीचकवेणुनांरूपैचैवममाश्रयं॥२२॥अ
श्वस्थंभास्करंगंगांनैमिषारण्यपुष्करं॥प्रया
गं ब्रह्मतीर्थं च दंडकारण्यमेवच॥२३॥पुरा
णंरामचरितंभारतारव्यानमुत्तमं॥विभूतिं
विश्वरूपं चस्तवराजमनुस्मृतिं॥२४॥प्रण
वंचकुरुक्षेत्रं गरुडं मेकपर्वतं॥रूपंकांच
नगुल्मानांरूपंमेरोःसुतस्यच॥२५॥येस्म
रिष्यन्तिमनुजाःप्रयताःस्थिरबुद्धयः॥दुःस्व

१५

त्रोनश्यतेतेषांसुखमश्रुभविष्यति॥२६॥अ
निरुद्धं गजं ग्राहं वा सुदेवं महाद्युतिं॥संकर्षणं
महात्मानं प्रद्युम्नं च तथैवच॥२७॥मत्स्यं कुरु
र्मे च वाराहं चामनं तार्क्ष्यमेवच॥नार
सिंहं च नागं द्रुपदि संहारकारकं॥२८॥विश्व
रूपं हृषीकेशं गोविंदं मधुसूदनं॥त्रिदशैर्व
दितं देवं दृढभक्तिमन् रूपमं॥२९॥वैकुण्ठं दुष्ट
दमनं भक्तिदं मधुसूदनं॥एतानि प्राप्तरुत्वा
यसंस्मरिष्यन्ति ते पराः॥३०॥सर्वपापैः प्रमु

गजे०

च्यंते पुण्यलोकमवाप्नुयात् ॥ नीष्मज्जवाच ॥ ए
 वमुक्ता महाराज गजेन्द्रं धुसूदनः ॥ ३१ ॥ स्पर्श्या
 मासहस्तेन गजं गंधर्वमेव च ॥ तौ च स्पृष्टे ततः
 सद्यो माल्यांबरधराबुधौ ॥ ३२ ॥ तमेव मासं प्रा
 प्य जगत्तु स्त्रिदशालयं ॥ ततो दिव्यवपुर्भूत्वा
 हस्तिराट् परमं पदं ॥ ३३ ॥ गच्छति स्म महाबा
 हू नारायण परायणः ॥ ततो नारायणः श्रीमा
 न्मोक्षयित्वा गजेन्द्रं ॥ ३४ ॥ ऋषिभिस्तूय
 मानो ग्रैवेदगुह्यपदाक्षरैः ॥ ततस्तु जगवान् वि

सं ४

२६

ल्लुर्दुर्विज्ञेय गतिप्रभुः ॥ ३५ ॥ शंखचक्रगदापा
 णिरंतर्ध्यानं बुधिष्टिर ॥ गजेन्द्रमोक्षणं दृष्ट्वा स
 र्वे प्राजलन्यस्तदा ॥ ३६ ॥ ववं दिरे महात्मानं
 प्रभुं नारायणं परं ॥ विस्मयोत्कुहन्नयनाः
 प्रजापतिपुरःसराः ॥ ३७ ॥ यद्दंष्ट्रं कृत्यानि
 त्यं प्रातरुत्थाय मानवः ॥ प्राप्नुयात् पूरमांसि
 द्विदुःस्वप्नं तस्य नश्यति ॥ ३८ ॥ गजेन्द्रमोक्ष
 णं पुण्यं सर्वपापप्रक्षाननं ॥ आचरेत्प्रात
 रुत्थाय दीर्घमायुरवाप्नुयात् ॥ ३९ ॥ श्रुते

प२

गजे०

नहिकुरुश्रेष्ठस्मृतेनकथितेनच॥ गजेन्द्रमो
क्षणेनैवसद्यःपापात्प्रमुच्यते॥ ४०॥ मयातेक
थितंराजनूपवित्रंपापनाशनं॥ कीर्तयस्वम
हाबाहोगजेन्द्रस्यमहात्मनः॥ ४१॥ चरितंपुण्य
कर्माणि॥ पुष्कलंवर्द्धतेयशः॥ प्रीतिमान्पुंडरी
काक्षोगजंदु रवात्प्रमुक्तवान्॥ ४२॥ वैशंपाय
नउवाच॥ एतच्छ्रुत्वामहाबाहोभारतानां पिता
महात्मा॥ गजेन्द्रमोक्षणंराजाकुंतीपुत्रोयुधि
ष्ठिरः॥ ४३॥ भ्रातृभिःसहितःसम्यक्ब्राह्म

१७

णैर्वेदपारगैः॥ इजयामासदेवेशंपार्श्वस्थंम
धुस्तृप्तं॥ ४४॥ विस्मयोत्कु हन्ननयनाःश्रु
त्वानागस्यमोक्षणं॥ ऋषयस्तुमहाभागाः
सर्वेप्रांजलयस्तदा॥ ४५॥ अजं वरेण्यवरप
द्मनाभं॥ महाबलंवेदनिधिंसुरोत्तमं॥ तं देवगु
ह्यंपुरुषंपुराणं॥ ववंदिरेवेदविदांचरिणः॥ ४६॥
एतत्पुण्यंमहाबाहोजनानांपुण्यकर्म
णं॥ दुःस्वप्नदर्शनेद्योरे श्रुत्वापापात्प्रमुच्य
ते॥ ४७॥ तस्मात्वंहिमहाराजप्रपद्यशरणंहरि
र

गजे०

विमुक्तः सर्वपापेभ्यः प्राप्स्यसे परमं यदं ॥ ४७ ॥
यदा महाग्राहग्रहीतकातरं ॥ सुषुप्ति ते यं न व
ने महाहिपं ॥ विमोक्षयामास गजं जनार्दनः ॥
स्मरामि दुःस्वप्नविनाशनं हरिं ॥ ४८ ॥ परपुरा
णं परमं पवित्रं पुराणमीशं स्मरलो कनायकं
स्मरास्तरै रर्चितपादपद्मं सनातनं लोकगुण
रुं स्मरामि ॥ ४९ ॥ वरगजशरणो हि मुक्तिहेतोः
पुरुषवरस्तुतिदिव्यदेहगीतं ॥ सततमभिप
ठंतियेतु तेषां भवमंशं तिकं किल्विषा ॥ ५० ॥

२१

५२

१८

हृत्पात्र ॥ ५१ ॥ धर्मदृढबद्धमूलो वेदस्कंधः पुरा
णशारवाढ्यः ॥ ऋतुकुसुमो मोक्षफलो मधु
स्तदनपादप्रोजयति ॥ ५२ ॥ नमो ब्रह्मण्य देवाय
गोब्राह्मणहिताय च ॥ जगद्धिताय कृष्णाय गो
विंदाय नमो नमः ॥ ५३ ॥ आर्तविषसां शिथिला
श्च जीता ॥ घोरेषु च व्याधिषु वर्तमाना रायण
शब्दमात्रं विमुक्तदुःखांस्सुखिनो भवति ॥
५४ ॥ वेदे रामायणे चैव पुराणे भारते तथा ॥ अ
हो मध्ये तथा चांते हरिः सर्वत्र गीयते ॥ ५५ ॥

संकीर्त्यना

गंजें०

एकोपि कृष्णस्य कृतप्रणामो ॥ दशाश्वमेधा
वज्रधेनतुल्यः ॥ दशाश्वमेधी पुनरतिजन्म
कृष्णप्रणामी न पुनर्भवाय ॥ ५६ ॥ सर्वरत्नम
यो मेरुः सर्वाश्चर्यमयं नभः ॥ सर्वतीर्थमयी
गंगा सर्वदेवमयो हरिः ॥ ५७ ॥ आकाशात्प
तितंतोयं यथा गच्छति सागरं ॥ सर्वदेवनम
स्कारः केशवं प्रति गच्छति ॥ ५८ ॥ गीता सहस्र
नामैव स वराजमनुस्मृतिः ॥ गंजेंद्रमोक्षरां
चैव पंचरत्नानि भारते ॥ १५९ ॥ इति श्री गंजें

१९

द्रमोक्षरां समाप्तं ॥ १६० ॥ ॥ १६१ ॥ ॥ १६२ ॥

